

2.1 การหาสมการมาตรฐานสำหรับการสลายตัวของผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอน

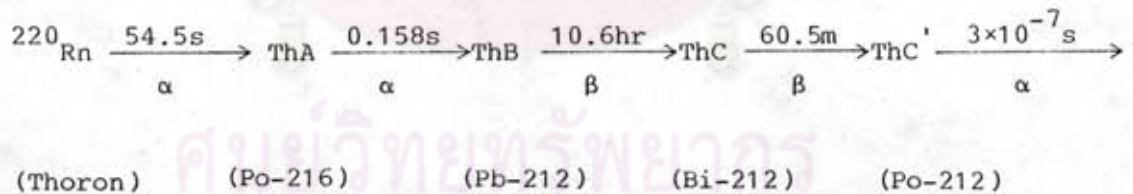
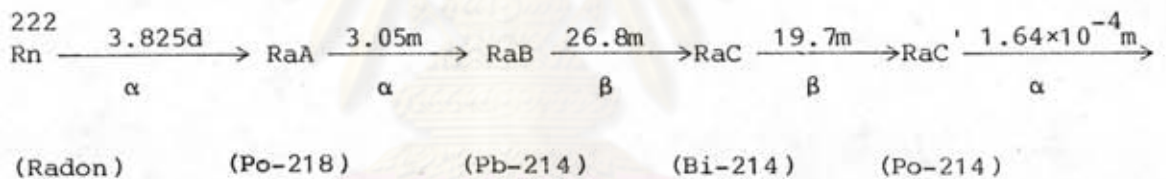
การหาสมการมาตรฐานนี้ ใช้หลักเบื้องต้น ดังนี้ :-

จำนวนที่อยู่ในเวลาใดขณะใดอากาศ = (อัตราการเพิ่มจำนวนบนกระดานกรอง)
 - (อัตราการลดลงเพราะการสลายตัว)

$$\frac{dN}{dT} = P - \lambda N$$

เมื่อ T คือระยะเวลาการดูดอากาศ

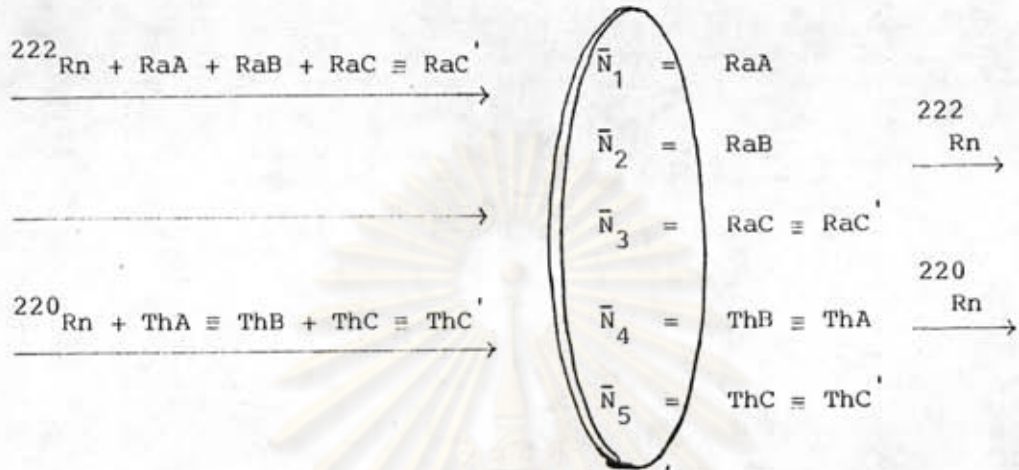
สมการ การสลายตัวของแก๊สเรดอน และแก๊สทอรอน

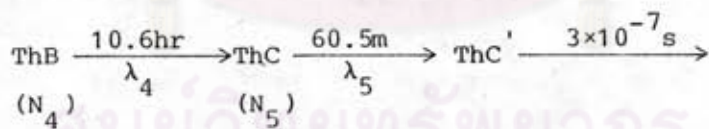
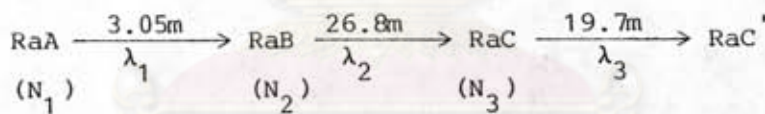
การหาสมการมาตรฐานของผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอนในอากาศโดยวิธี "T Sivoglou method"⁽¹²⁾ ทำโดยดูดอากาศผ่านกระดานกรองซึ่งในอากาศจะมีแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอน และผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอน เมื่อผ่านกระดานกรอง ผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอนก็จะติดอยู่บนแผ่นกระดานกรองเพราะเป็นอนุภาค ส่วนแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอนก็จะผ่านกระดานกรองไป เพราะฉะนั้นบนแผ่นกระดานกรองก็จะมี RaA, RaB,

$RaC = RaC'$ และ $ThA = ThB$ และ $ThC = ThC'$

กระดาศกรอง

เพราะฉะนั้นสามารถเขียนสมการการสลายตัวของผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอนบนแผ่นกระดาศกรอง ซึ่งจะใช้คำนวณหาสมการมาตรฐานได้ดังนี้

ถ้าให้ $\bar{Q}_1, \bar{Q}_2, \bar{Q}_3, \bar{Q}_4$ และ $\bar{Q}_5$ เป็นความเข้มข้นของสารกัมมันตรังสี RaA, RaB, RaC, ThB และ ThC ที่นับได้มีหน่วยเป็นอะตอมต่อลิตร $\bar{N}_1, \bar{N}_2, \bar{N}_3, \bar{N}_4$ และ $\bar{N}_5$ เป็นจำนวนอะตอมของ RaA, RaB, RaC, ThB และ ThC บนกระดาศกรอง เมื่อหยุดดูอากาศผ่านกระดาศกรองที่ เวลา T นาที $\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3, \lambda_4$ และ λ_5 เป็นค่าคงที่ของการสลายตัวของ RaA, RaB, RaC, ThB และ ThC ในหน่วยต่อนาที T เป็นเวลาที่ดูอากาศผ่านกระดาศกรองมีหน่วยเป็นนาที และ $\bar{v}$ เป็นอัตราการไหลของอากาศผ่านแผ่นกระดาศกรองมีหน่วยเป็นลิตรต่อนาที

เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณา จะแยกออกเป็นสองขั้นตอนคือ :

ขั้นตอนที่ 1 กูดอากาศ ผ่านแผ่นกระดาษกรองเป็นเวลา T นาที จะได้จำนวนอะตอมของผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอน บนแผ่นกระดาษกรอง โดยใช้ขอบเขตเงื่อนไขเมื่อ $t = 0, N = 0$ และ $t = T, N_i = \bar{N}_i$ จากสมการ (2-1)

$$\frac{dN_1}{dt} = (\bar{Q}_1 \bar{V}) - (\lambda_1 N_1)$$

$$\bar{N}_1 = \frac{\bar{V}\bar{Q}_1}{\lambda_1} (1 - e^{-\lambda_1 T}) \quad (2-2)$$

$$\frac{dN_2}{dt} = (\bar{V}\bar{Q}_2 + \lambda_1 N_1) - (\lambda_2 N_2)$$

$$\bar{N}_2 = \frac{\bar{V}\bar{Q}_1}{\lambda_2} (1 - e^{-\lambda_2 T}) \left[1 + \frac{\lambda_2 (e^{-\lambda_2 T} - e^{-\lambda_1 T})}{(\lambda_2 - \lambda_1)(1 - e^{-\lambda_2 T})} \right] + \frac{\bar{V}\bar{Q}_2}{\lambda_2} (1 - e^{-\lambda_2 T}) \quad (2-3)$$

$$\frac{dN_3}{dt} = (\bar{V}\bar{Q}_3 + \lambda_2 N_2) - (\lambda_3 N_3)$$

$$\bar{N}_3 = \frac{\bar{V}\bar{Q}_1}{\lambda_3} (1 - e^{-\lambda_3 T}) \left[1 + \frac{\lambda_3 (e^{-\lambda_3 T} - e^{-\lambda_2 T})}{(\lambda_3 - \lambda_2)(1 - e^{-\lambda_3 T})} + \frac{\lambda_2 \lambda_3 (e^{-\lambda_2 T} - e^{-\lambda_1 T})}{(\lambda_3 - \lambda_2)(\lambda_2 - \lambda_1)(1 - e^{-\lambda_3 T})} + \frac{\lambda_2 \lambda_3 (e^{-\lambda_3 T} - e^{-\lambda_1 T})}{(\lambda_3 - \lambda_1)(\lambda_2 - \lambda_1)(1 - e^{-\lambda_3 T})} \right] + \frac{\bar{V}\bar{Q}_2}{\lambda_3} (1 - e^{-\lambda_3 T})$$

$$\left[1 + \frac{\lambda_3 (e^{-\lambda_3 T} - e^{-\lambda_2 T})}{(\lambda_3 - \lambda_2)(1 - e^{-\lambda_3 T})} \right] + \frac{\bar{V}\bar{Q}_3}{\lambda_3} (1 - e^{-\lambda_3 T}) \quad (2-4)$$

$$\begin{aligned} \frac{dN_4}{dt} &= (\bar{Q}_4 \bar{V}) - (\lambda_4 N_4) \\ \bar{N}_4 &= \frac{\bar{V}\bar{Q}_4}{\lambda_4} (1 - e^{-\lambda_4 T}) \end{aligned} \quad (2-5)$$

$$\begin{aligned} \frac{dN_5}{dt} &= (\bar{Q}_5 \bar{V} + \lambda_4 N_4) - (\lambda_5 N_5) \\ \bar{N}_5 &= \frac{\bar{V}\bar{Q}_4}{\lambda_5} (1 - e^{-\lambda_5 T}) \left[\frac{1 + \frac{\lambda_4}{\lambda_5} (e^{-\lambda_5 T} - e^{-\lambda_4 T})}{(\lambda_5 - \lambda_4)(1 - e^{-\lambda_5 T})} \right] + \frac{\bar{V}\bar{Q}_5}{\lambda_5} (1 - e^{-\lambda_5 T}) \end{aligned} \quad (2-6)$$

สมการ (2-2) ถึง (2-6) สามารถเขียนได้ในรูป :

$$\bar{N}_i = \sum_{j=1}^5 a_{ij} \bar{V}\bar{Q}_j \quad \text{เมื่อ } i = 1, 2, 3, 4, 5 \quad (2-7)$$

ค่า $a_{ij} = 0$ เมื่อ $j > i$ และ $i = 4, 5$ $j = 1, 2, 3$

เขียนในรูปของ Matrix ได้ดังนี้ :

$$\begin{bmatrix} \bar{N}_1 \\ \bar{N}_2 \\ \bar{N}_3 \\ \bar{N}_4 \\ \bar{N}_5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a_{11} & 0 & 0 & 0 & 0 \\ a_{21} & a_{22} & 0 & 0 & 0 \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & a_{44} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & a_{54} & a_{55} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \bar{V}\bar{Q}_1 \\ \bar{V}\bar{Q}_2 \\ \bar{V}\bar{Q}_3 \\ \bar{V}\bar{Q}_4 \\ \bar{V}\bar{Q}_5 \end{bmatrix} \quad (2-8)$$

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากหยุดการเกิดอนุภาคที่ระดับพลังงานของผลผลิตครั้งแรก
ชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอน ที่อยู่บนกระดาศกรอง จะสลาย
ตัวตามกฎการสลายตัว โดยใช้ขอบเขตเงื่อนไข เมื่อ $t = 0, N_i = \bar{N}_i$ เพราะฉะนั้นที่
เวลาใดๆจะมีจำนวนอะตอมดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{dN_1}{dt} &= -\lambda_1 N_1 \\ N_1 &= \bar{N}_1 e^{-\lambda_1 t} \end{aligned} \tag{2-9}$$

$$\begin{aligned} \frac{dN_2}{dt} &= \lambda_1 N_1 - \lambda_2 N_2 \\ N_2 &= \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 e^{-\lambda_1 t}}{\lambda_2 - \lambda_1} + \bar{N}_2 e^{-\lambda_2 t} - \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 e^{-\lambda_2 t}}{(\lambda_2 - \lambda_1)} \end{aligned} \tag{2-10}$$

$$\begin{aligned} \frac{dN_3}{dt} &= \lambda_2 N_2 - \lambda_3 N_3 \\ N_3 &= \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 \lambda_2 e^{-\lambda_1 t}}{(\lambda_2 - \lambda_1)(\lambda_3 - \lambda_1)} + \frac{\bar{N}_2 \lambda_2 e^{-\lambda_2 t}}{(\lambda_3 - \lambda_2)} - \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 \lambda_2 e^{-\lambda_2 t}}{(\lambda_2 - \lambda_1)(\lambda_3 - \lambda_2)} + \bar{N}_3 e^{-\lambda_3 t} \\ &\quad - \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 \lambda_2 e^{-\lambda_3 t}}{(\lambda_2 - \lambda_1)(\lambda_3 - \lambda_1)} + \frac{\bar{N}_2 \lambda_2 e^{-\lambda_3 t}}{(\lambda_2 - \lambda_3)} + \frac{\bar{N}_1 \lambda_1 \lambda_2 e^{-\lambda_3 t}}{(\lambda_2 - \lambda_1)(\lambda_3 - \lambda_2)} \end{aligned} \tag{2-11}$$

$$\begin{aligned} \frac{dN_4}{dt} &= -\lambda_4 N_4 \\ N_4 &= \bar{N}_4 e^{-\lambda_4 t} \end{aligned} \tag{2-12}$$

$$\frac{dN_5}{dt} = \lambda_4 N_4 - \lambda_5 N_5$$

$$N_5 = \frac{\bar{N}_4 \lambda_4 e^{-\lambda_4 t}}{(\lambda_5 - \lambda_4)} + \bar{N}_5 e^{-\lambda_5 t} - \frac{\bar{N}_4 \lambda_4 e^{-\lambda_5 t}}{(\lambda_5 - \lambda_4)} \quad (2-13)$$

การนับผลผลิตครั้งชีวิตสั้นจากการสลายตัวของแท่งเรคอนและแท่งทอรอนัม นับเฉพาะกัมมันตภาพรังสีแอลฟา ถ้าให้ $I(t_1, t_2)$ คือจำนวนการนับอนุภาคแอลฟาในช่วงเวลา t_1 ถึง t_2

$$I(t_1, t_2) = \lambda_1 N_1 + \lambda_3 N_3 + \lambda_5 N_5 \quad (2-14)$$

$$\begin{aligned} I(t_1, t_2) = & \left[\bar{N}_1 + \frac{\lambda_2 \lambda_3 \bar{N}_1}{(\lambda_3 - \lambda_1)(\lambda_2 - \lambda_1)} \right] (e^{-\lambda_1 t_1} - e^{-\lambda_1 t_2}) \\ & + \left[\frac{\lambda_1 \lambda_3 \bar{N}_1}{(\lambda_1 - \lambda_2)(\lambda_3 - \lambda_2)} + \frac{\lambda_3 \bar{N}_2}{(\lambda_3 - \lambda_2)} \right] (e^{-\lambda_2 t_1} - e^{-\lambda_2 t_2}) \\ & + \left[\frac{\lambda_1 \lambda_2 \bar{N}_1}{(\lambda_1 - \lambda_3)(\lambda_2 - \lambda_3)} + \frac{\lambda_2 \bar{N}_2}{(\lambda_2 - \lambda_3)} + \bar{N}_3 \right] (e^{-\lambda_3 t_1} - e^{-\lambda_3 t_2}) \\ & + \frac{\lambda_5 \bar{N}_4}{(\lambda_5 - \lambda_4)} (e^{-\lambda_4 t_1} - e^{-\lambda_4 t_2}) \\ & + \left[\frac{\lambda_4 \bar{N}_4}{(\lambda_4 - \lambda_5)} + \bar{N}_5 \right] (e^{-\lambda_5 t_1} - e^{-\lambda_5 t_2}) \end{aligned} \quad (2-15)$$

ถ้าให้ I_1, I_2, I_3, I_4 และ I_5 คือ จำนวนการนับอนุภาคแอลฟา ในช่วงเวลาการนับกัมมันตภาพรังสี ต่างกัน 5 ครั้ง คือ

I_1	นับตั้งแต่	t_1	จนถึง	t_2
I_2	นับตั้งแต่	t_3	จนถึง	t_4
I_3	นับตั้งแต่	t_5	จนถึง	t_6
I_4	นับตั้งแต่	t_7	จนถึง	t_8
I_5	นับตั้งแต่	t_9	จนถึง	t_{10}

สมการ (2-15) สามารถเขียนได้ในรูป

$$I_k = \sum_{i=1}^5 b_{ki} \bar{N}_i \quad (k = 1, 2, 3, 4, 5) \quad (2-16)$$

สัมประสิทธิ์ b_{ki} คำนวณได้จาก (2-15) จากสมการ (2-16) จะ
คำนวณหา $\bar{N}_i$ ได้ดังนี้

$$\bar{N}_i = \sum_{k=1}^5 d_{ik} I_k \quad (2-17)$$

และจาก (2-17) และ (2-7) จะเขียนสมการในค่าระดับความเข้มข้น
 $\bar{Q}_j$ ได้ดังนี้

$$\bar{Q}_j = \sum_{k=1}^5 f_{jk} I_k \quad (2-18)$$

ถ้าให้ E คือ ค่าประสิทธิภาพของเครื่องนับอนุภาคแอลฟา
 $\bar{C}_m$ คือ ค่าความเข้มข้นของแก๊สมันดากาฟรังส์ ของ $RaA, RaB,$
 RaC, ThB และ ThC ที่มีอยู่ในอากาศในธรรมชาติ
ในหน่วยพิโคคูรีต่อลิตร

$$2.22 \bar{C}_m \text{ VE} = \sum_j \lambda_j \bar{Q}_j \quad (2-19)$$

จากสมการ (2-19) และ (2-18) เขียนได้ในรูป

$$\bar{C}_m \text{ VE} = \sum_{k=1}^5 l_{mk} I_k \quad (2-20)$$

สมการ (2-20) คือสมการที่ใช้คำนวณระดับความเข้มข้นของผลผลิตครึ่งชีวิต
สั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนและแก๊สทอรอนที่มีอยู่ในอากาศในธรรมชาติ

2.2 การประเมินปริมาณรังสี และคาดคะเนโอกาสตายด้วยโรคมะเร็งที่ปอดสำหรับประชาชน
เมื่อได้รับ ผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนในระดับธรรมชาติ

การคำนวณ Working Level Months ต่อปี ตามสมการ (1-3)
สำหรับประชาชนทั่วไป ใช้ขอบเขตเงื่อนไขว่า ใช้เวลาอยู่ภายในอาคาร 20 ชั่วโมงต่อวัน
และอยู่ภายนอกอาคาร 4 ชั่วโมงต่อวัน ดังสมการ

$$WLM \text{ ต่อปี} = \frac{(WL)_{in} (20 \times 365)}{170} + \frac{(WL)_{out} (4 \times 365)}{170} \quad (2-21)$$

ซึ่งค่า WL สำหรับแก๊สเรดอนหาได้จากสมการ (1-1)

การประเมิน bronchial dose อันเนื่องมาจากระดับความเข้มข้น
ของผลผลิตครึ่งชีวิตสั้น ในอากาศในธรรมชาติ ทำให้โดยใช้ Conversion factor 0.7
rad/WLM Harley and Pasternack⁽¹³⁾ สำหรับทุกเพศทุกวัย

NCRP Report No 78⁽⁶⁾ ได้ประเมิน Lifetime lung cancer
risk สำหรับการหายใจรับเอาผลผลิตครึ่งชีวิตสั้นที่เกิดจากการสลายตัวของแก๊สเรดอนในระดับ
ธรรมชาติ ดังปรากฏในตาราง 2.2.1 ซึ่งมีค่า Lifetime risk factor 9100 Lung
cancer deaths ในล้านคนต่อระดับความเข้มข้น 1 WLM ต่อปี annual risk
ได้จาก Lifetime risk ÷ 45 ซึ่งคือ จากอายุ 40 ถึง 85 ปี ตามสมมุติฐานที่ว่าโรคมะ
เร็งที่ปอดจะไม่เกิดขึ้นก่อนอายุ 40 ปี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.2. 1 Lifetime lung cancer risk under environmental conditions per WLM per year.* Lifetime risk as a function of age and duration of exposure

Exposure Duration	Lifetime Lung Cancer Risk										Lung Cancers in a Population of 10 ⁶ Persons ^b	
	Age at First Exposure											
	1	10	20	30	40	50	60	70				
1 Year	6.4×10^{-5}	9.1×10^{-5}	1.3×10^{-4}	1.8×10^{-4}	2.1×10^{-4}	1.7×10^{-4}	1.3×10^{-4}	7.0×10^{-5}				13
5 Years	3.4×10^{-4}	5.0×10^{-4}	6.9×10^{-4}	9.8×10^{-4}	1.0×10^{-3}	8.4×10^{-4}	5.5×10^{-4}	2.8×10^{-4}				66
10 Years	7.7×10^{-4}	1.1×10^{-3}	1.5×10^{-3}	2.1×10^{-3}	2.0×10^{-3}	1.4×10^{-3}	9.1×10^{-4}	3.8×10^{-4}				130
30 Years	3.4×10^{-3}	4.8×10^{-3}	5.5×10^{-3}	5.5×10^{-3}	4.2×10^{-3}	2.5×10^{-3}	1.3×10^{-3}	3.8×10^{-4}				380
Life	9.1×10^{-3}	9.1×10^{-3}	7.7×10^{-3}	7.7×10^{-3}	4.5×10^{-3}	2.7×10^{-3}	1.3×10^{-3}	3.8×10^{-4}				560

* For radon daughters measured under environmental rather than underground mining conditions.

^b For a population with age characteristics equal to that in the whole United States in 1975.